

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Dela Lika 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/se/> Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.

Ur tidskriften Södra Afrika nr. 2 2010

Odling på böndernas villkor

I början gick det trögt. Men nu har många bönder runt om Cuamba anammat agroforestry och odlar både träd och grödor på samma åker.

AGROFORESTRY ÄR ETT ODLINGSSYSTEM där träd och grödor som inte konkurrerar leder till att avkastningen ökar på jordbruket. Dessutom är det bra för den ekologiska mångfalden, både för växt- och djurliv.

Projektet i Cuamba driver Afrikagrupperna tillsammans med Kooperation utan gränser och den moçambikiska bonderörelsen UNAC. Viss hjälp står även Vi-skogen förr, som från många års arbete med agroforestry i Kenya har värdefulla erfarenheter. Instrukörer från Kenya åker till Cuamba en eller två gånger om året för att kolla av samt ge goda råd.

Projektet är utformat med två komponenter. Den första är ett visningsfält där trädplantering blandas med olika sorters jordbruksgrödor. Här får även studenter på jordbruksuniversitetet i Cuamba en chans att praktisera det kurslitteraturen beskriver. Det andra komponenten handlar om att verkligen nå ut med kunskap till bönder genom att både bjuda in dem till visningsfältet men också genom att åka ut till jordbruken och visa praktiskt.

Koordinatorerna för projektet, Antonio Yin, betonar att all bekämpning av skadedjur görs med naturliga medel.

– Det är inte bara av miljöhänsyn. Det är ju ingen idé att vi på visningsfältet använder kemiska bekämpningsmedel som bönderna sen ändå inte har råd att köpa.

EN ANNAN VIKTIG DEL ÄR ATT UTVECKLA odlingssystem som hushållar med vatten. I Cuamba regnar det bara fyra, fem månader om året och sedan bränner solen konstant i sju, åtta månader. Även regnen i sig förstör fälten eftersom det kommer så häftigt och rycker med sig jordmassor. På visningsfältet experimenterar Antonio Yin och kollegorna med att dämna upp regnvattnet i gropar som sedan sakta tränger in i jorden och vandrar nedåt längs fältet.

Projektets ledning är införstådd med att få bönder kommer att köpa fröer för att själv odla träd på sin machamba. Därför har projektet en fröbank där bönder kan hämta gratis och sen, efter plantering när träden ger egna fröer, köper projektet tillbaka fröet. Det är då ett incitament åt bönderna att sköta träden.

Första gången som agroforestryprojektet höll öppet hus var intresset begränsat. Detta eftersom man fortfarande var i en uppröjningsfas och egentligen inte kommit igång med själva odlandet.

MÄNNISKOR PÅ LANDSBYGDEN får sällan del av nya innovationer.

– Den andra visningen blev däremot en succé, då var fältet i ordning och det växte så det knakade. Det imponerade på bönderna som blev nyfikna över våra metoder och ville veta mer, berättar Antonio Yin.

Visningsfältet hade då även ett normalt hus med en medelstor machamba, för att kunna visa bönder att agroforestry inte är något som kräver speciella resurser utan att var och en på landsbygden i Cuamba klarar av det.

Antonio Yin är noga med att poängtera att bönder i Moçambique såklart vet hur man odlar, men att det saknas organisation och struktur i jordbruksplaneringen samt att människor på landsbygden sällan får del av nya innovationer som till exempel agroforestry.

– Att varva träd och grödor på samma åker ökar produktiviteten och är en långsiktig ekologisk lösning. Alltför många bränner jorden idag för att få en kortsiktig vinst men i det långa loppet utarmar det åkerjorden.

JOHAN SÄVSTRÖM
Cuamba